

Prof. zw. dr hab. Maria Szwajger-Kulakowska
Katowice, dn. 29.04.2016
Akademia Muzyczna im. K.Szymanowskiego
Katowice, ul. Zacisze 3
Dziedzina-sztuki muzycznego
Dyscyplina-Instrumentalistyka
tel. 501 437 510
mszwajgerkulakowska@tlen.pl

Recenzja pracy doktorskiej mgr Magdaleny Ochlik-Jankowskiej

Zleceniodawca opinii

Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku; Wydział Instrumentalny; pismo z dnia 11 stycznia 2016 roku; zlecenie podjęte na podstawie Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U.z 2003 r. nr 65 poz. 595 ze zmianami)

Dotyczy

- Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku z dnia 2 grudnia 2013 r. w sprawie wszczęcia, na wniosek Pani mgr Magdaleny Ochlik - Jankowskiej, przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka,
- Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku z dnia 11 stycznia 2016 r. w sprawie wyznaczenia recenzenta.

W świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65. poz. 595, ze zmianami) Rada Wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady pisma, sygnowanego datą 11 stycznia 2016 roku, informującego o wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pani mgr Magdaleny Ochlik - Jankowskiej pt.: *Gra a'vista w pracy pianisty-kameralisty. Znaczenie szybkiej percepcji tekstu dla przygotowania się do artystycznego wykonania wybranych utworów* została dołączona następująca dokumentacja z posiedzeń Rady Wydziału w dniach: 2 grudnia 2013 r. i 11 stycznia 2016 r.

- uchwały Rady Wydziału z dnia 2 grudnia 2013 r. o wszczęciu przewodu doktorskiego oraz wyznaczeniu prof. Anny Prabuckiej-Firlej na promotora oraz dr Bogny Czerwińskiej - Szymuli na promotora pomocniczego pracy doktorskiej pt. *Gra*

a'vista w pracy pianisty-kameralisty. Znaczenie szybkiej percepcji tekstu dla przygotowania się do artystycznego wykonania wybranych utworów,

- uchwała Rady Wydziału z dnia 11 stycznia 2016 r. o wyznaczeniu Pana prof. dr hab. Cezarego Saneckiego oraz mojej osoby jako recenzentów pracy doktorskiej kandydatki,
- listy obecności członków Rady Wydziału na posiedzeniach w dniu 2 grudnia 2013 r. i 11 stycznia 2016 r.,
- protokoły komisji skrutacyjnej z przeprowadzonych głosowań,
- lista członków Rady Wydziału zaliczanych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka do minimum kadrowego.

W dniu 2 grudnia 2013 r., liczba uprawnionych do głosowania członków Rady wynosiła **20** osób. Na posiedzeniu było obecnych **14** uprawnionych członków Rady. Oddano **14** głosów ważnych: **14** za wszczęciem przewodu doktorskiego, głosów przeciwnych i wstrzymujących się nie było. Za wyznaczeniem promotora głosowało **13** (przy jednym głosie wstrzymującym się i braku głosów przeciwnych) a za wyznaczeniem promotora pomocniczego **14** uprawnionych członków rady (głosów wstrzymujących się i przeciwnych nie było), Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwał zostało zachowane.

W dniu 11 stycznia 2016 r., liczba uprawnionych do głosowania członków Rady wynosiła **19** osób. Na posiedzeniu było obecnych **14** uprawnionych członków Rady. Oddano **14** głosów ważnych. Za wyznaczeniem mojej osoby jako recenzenta głosowało **14** osób, głosów przeciwnych i wstrzymujących się nie było. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Niniejszym stwierdzam, że w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku Rada Wydziału podjęła prawomocne uchwały o wszczęciu przewodu na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka i wyznaczeniu promotora w osobie prof. Anny Prabuckiej-Firlej, promotora pomocniczego w osobie dr Bogny Czerwińskiej - Szymuli oraz o wyznaczeniu mojej osoby recenzentem pracy doktorskiej mgr Magdaleny Ochlik - Jankowskiej

Podstawowe dane o kandydatce

Pani Magdalena Ochlik-Jankowska urodziła się 30 lipca 1978 roku w Piotrkowie Trybunalskim. Podstawowe i średnie wykształcenie ogólnokształcące i muzyczne w zakresie gry na fortepianie uzyskała w rodzinnym mieście (dyplom z wyróżnieniem w Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. I. J. Paderewskiego w 1997 roku). Kolejny etap edukacji - studia pianistyczne w Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku w klasie Prof. Waldemara Wojtała i as. Pawła Rydzewicza uzyskała dyplomem z wyróżnieniem w 2002 roku. w tymże roku została zatrudniona w charakterze akompaniatora w macierzystej uczelni w klasach skrzypiec, wiolonczeli, kontrabas, fletu, oboju i fagotu. Podjęła również studia na Wydziale Teorii i Kompozycji, które z powodów finansowych zmuszona była przerwać. Równocześnie została słuchaczką Podyplomowego Studium Pianistyki w Akademii Muzycznej w Gdańsku, uzyskując dyplom ukończenia w 2006 roku. w latach 2003-2006 pracowała w Państwowej Szkole Muzycznej w Słupsku w charakterze nauczyciela gry na fortepianie i akompaniatora. To czas, w którym kandydatka

wzbogaciła swoje doświadczenia kameralne o współpracę z wokalistami. Od 2006 roku do chwili obecnej, Pani mgr Magdalena Ochlik-Jankowska, niezależnie od kontynuowanej działalności w Akademii Muzycznej, jest związana z Zespołem Szkół Muzycznych w Gdańsku-Wrzeszczu (II stopnia), gdzie pełni funkcję akompaniatora, nauczyciela akompaniamentu i fortepianu.

Udział pianistki w licznych kursach i seminariach, obejmujących swoją tematyką grę solową i kameralną, jest dowodem na jej potrzebę rozwijania umiejętności i pogłębiania wiedzy.

Świadectwem żywego zainteresowania kandydatki grą kameralną w okresie studiów są osiągnięcia tria Senza Nome, które pracując przez pięć lat pod opieką prof. Anny Prabuckiej-Firlej zostało wyróżnione prestiżowymi nagrodami na renomowanych konkursach i prowadziło ożywioną działalność koncertową w kraju i za granicą.

Pani Magdalena Ochlik-Jankowska bez wątpienia jest artystką wszechstronną. Świadczy o tym jej aktywność estradowa, która obejmuje udział w występach i konkursach młodych muzyków wszystkich szczebli edukacji, a także koncerty solowe i kameralne w bardzo obszernym i interesującym repertuarze. Liczne nagrody i wyróżnienia w obu tych nurtach wykonawczych potwierdzają profesjonalne walory doktorantki.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Pani mgr Magdaleny Ochlik-Jankowskiej p.t. *Gra a`vista w pracy pianisty-kameralisty. Znaczenie szybkiej percepcji tekstu dla przygotowania się do artystycznego wykonania wybranych utworów* składa się z dzieła artystycznego oraz części opisowej, stanowiącej rozwiązanie naukowego problemu założonego w tytule pracy.

Dzieło artystyczne utrwalone przez Doktorantkę na płycie CD zawiera następujące utwory:

Roberta Schumanna Drei Romanzen op.94 na obój i fortepian

Francisa Poulenca Sonatę na skrzypce i fortepian

Johannesa Brahmsa Sonatę Es-dur op. 120 nr 2 na altówkę i fortepian

Aleksandra Arutuniana Koncert As-dur na trąbkę i orkiestrę

w opracowaniu na trąbkę i fortepian.

Partnerzy Doktorantki to Józef Raatz-obój, Paweł Kukliński-skrzypce, Sławomir Iwaniak-altówka oraz Piotr Jankowski-trąbka.

W tym bardzo interesującym i stanowiącym artystyczne wyzwanie zestawie utworów, Pani Magdalena Ochlik-Jankowska jawi się jako wytrawna kameralistka o dużym doświadczeniu i bardzo dobrym warsztacie pianistycznym. Trafnie odczytane intencje kompozytorskie, w różnych pod względem stylu i roli pianisty dziełach, świadczą o doskonałej symbiozie walorów muzycznych doktorantki z umiejętnie wykorzystaną wiedzą.

Pośród zarejestrowanych utworów szczególnie interesujące w moim odczuciu są interpretacje obu sonat. Sonata na skrzypce i fortepian F. Poulenca zachwyca bogactwem niuansów w artykulacji, kolorystyce, doskonale służąc podkreśleniu nieustannie zmieniającego się charakteru motywów, fraz i zdań muzycznych w I i III części utworu. Wątpliwości budzi jedynie realizacja repetycji obficie występujących w II części Sonaty. To częściej rodzaj statycznej w wyrazie „szatkownicy” motywów tematycznych występujących w głosie skrzypcowym i także w wydzielonej warstwie

głosu fortepianowego, niż podtrzymanie horyzontalnej narracji wraz z sugestią jej kierunku. Pomimo tego zastrzeżenia, wykonawcy spójnie i sugestywnie stworzyli całościowy obraz utworu.

Niezależnie od bardzo pozytywnej oceny artystycznych walorów utrwalonej na płycie Sonaty, problemem w moim przekonaniu jest tu balans akustyczny (a nie proporcje dynamiczne) nagrania, wynikający przypuszczalnie ze sposobu ustawienia mikrofonów - blisko dla fortepianu i w oddaleniu dla skrzypiec. Takie wrażenie pozostało, pomimo słuchania utworu na różnym sprzęcie.

W kolejnej pozycji dzieła artystycznego, Sonacie Johanna Brahmsa Es-dur w wersji na altówkę i fortepian, ten problem już nie występuje. Interpretację wykonawców charakteryzuje profesjonalizm kameralnej współpracy i wyrazistość intencji w sferze emocjonalnej. Nie zawsze się natomiast zgadzam z okazjonalnie pojawiającą się skłonnością do przerysowanego *accelerando* jednorodnych rytmicznie struktur, zwłaszcza kiedy motyw jest odbierany od partnera. Sądzę, że nie jest to najwłaściwszy sposób na uniknięcie statyczności frazy. Agogika jest zresztą tym elementem wykonania, który trudno mi zaakceptować *in extenso*. I tak na przykład w finale I części Sonaty artyści decydują się na bardzo wolne tempo, dalekie od sugestii kompozytora oznaczonej *tranquillo*. Skutkuje to statycznością całej sekwencji, szczególnie odczuwalnej w rozłożonych figuracjach akordowych w obu instrumentach. Mam jednak świadomość, że uwagi dotyczące koncepcji interpretacyjnych są często wyrazem indywidualnych preferencji i przyzwyczajień krytykującego.

Na osobną uwagę zasługuje zarejestrowanie Koncertu As-dur A. Arutuniana w wersji na trąbkę i fortepian. Wyciąg fortepianowy jest szczególnym wyzwaniem dla pianisty: w jak największym stopniu musi odzwierciedlić instrumentalne bogactwo brzmienia orkiestrowego, nie powodując niezręczności w warsztacie charakterystycznym dla fortepianu. Jak wynika z części opisowej, w tym celu Doktorantka dokonała drobnych korekt i z powodzeniem spełniła oczekiwania wobec partii fortepianu, będącej przełożeniem głosu orkiestrowego. Oczekiwałamby jedynie większej odwagi w realizacji fragmentów *tutti* orkiestry i to nie zawsze w sensie dynamicznym. Niektóre z nich sprawiały wrażenie nadmiernie powściągliwych w muzycznym przekazie i w niewystarczającym kontraście do tych akompaniujących soliście.

Część opisowa pracy składa się ze wstępu, czterech rozbudowanych rozdziałów oraz zakończenia. Zawiera ponadto listę przykładów muzycznych zawartych w tekście, spis bibliograficzny oraz summery.

Związek pomiędzy obiema częściami pracy jest oczywisty i równoważny, chociaż wydaje się wskazywać na odwrócony charakter zależności.

Doktorantka bardzo szczegółowo i w uporządkowany sposób omawia niemal wszystkie możliwe aspekty związane z czytaniem i grą *a`vista*. Korzystając z licznych i dobrze dobranych przykładów, kieruje uwagę czytelnika w stronę problemów i pułapek czyhających na etapie zapoznawania się z dziełem muzycznym. Przykłady, wśród których znaczna ilość została wybrana z dzieł zarejestrowanych w części artystycznej pracy, stanowią ich dobrą wykładnię. Wyczuwa się, że wiedza doktorantki jest efektem studiowania licznych materiałów źródłowych w polskiej literaturze przedmiotu oraz kilku ważnych pozycji obcojęzycznych i niewątpliwie również bogatego doświadczenia jako pianistka-kameralistka. Cenna jest nie tylko diagnoza problemów, jakie każdy muzyk napotyka w grze *prima vista*, ale także metodyczne propozycje sposobów radzenia sobie z nimi na różnych poziomach

edukacji muzycznej. Do najciekawszych fragmentów pracy należy w mojej opinii analiza psychofizjologicznego obrazu zjawiska uzdolnień związanych z predyspozycjami i umiejętnościami w grze a`vista.

Można się zgodzić z poglądem autorki, że im bardziej wnikliwy i staranny będzie etap przygotowania utworu do realizacji (czyli czytanie a`vista), tym lepsze rezultaty uzyska w dalszej pracy nad artystyczną wizją dzieła. Natomiast wyartykułowane w pracy założenie, iż sytuacje wymagające gry a`vista na najwyższym poziomie technicznym i artystycznym są codziennością pianistykameralisty i należy to zaakceptować, nie wydaje się słuszne. Nawet najlepsze wykonanie utworu muzycznego jako efekt czytania i grania a`vista, nie zastąpi etapu artystycznego dojrzewania dzieła w wyniku dalszej pracy nad jego interpretacją. Wystarczającym powodem do rozwijania umiejętności gry a`vista powinna być świadomość, że w znacznym stopniu polepsza ona efektywność pierwszego etapu zapoznawania się z dziełem muzycznym, umożliwia dzięki temu pracę nad szerokim repertuarem a ponadto pozwala w dalszej pracy nad utworem uniknąć przeszkody, jaką są utrwalone wskutek pierwszego niedbałego czytania błędy.

Język dysertacji w precyzyjny i przekonujący sposób opisuje zjawiska będące przedmiotem analizy i badań. W kilku miejscach pojawia się skłonność doktorantki do korzystania ze słownictwa, które dzisiaj może uchodzić za archaiczne i w praktyce zmieniło już swoje pierwotne znaczenie – np. indagować, zamiast badać czy uporczywie używane słowo elew na określenie ucznia czy studenta. Nieliczne inne błędy można położyć na karb „samowoli” komputera. Powyższe uwagi nie mają wpływu na ocenę pracy, którą uważam za bardzo interesującą i świadczącą o oczywistych kompetencjach doktorantki.

Ewenementem pracy doktorskiej Pani mgr Magdaleny Ochlik-Jankowskiej jest załącznik w postaci zbioru ćwiczeń i autorskich utworów, zgodnie z intencją doktorantki służących treningowi umiejętności związanych z wzrokową percepcją i rozumieniem tekstu nutowego. Zawiera on szereg usystematyzowanych w grupy problemowe ćwiczeń, poprzedzanych każdorazowo instrukcją wyjaśniającą zasady korzystania z nich. Doktorantka wykazała się niezwykłą pomysłowością w konstruowaniu własnych miniaturek, czego najlepszym przykładem może być „Ballada o znakach przypominających”. Z dużą dozą humoru karykaturuje tutaj bardzo przykry zwyczaj dopisywania przy nutach znaków przypominających, co może się okazać skutecznym lekarstwem na tę przypadłość dotkniętych nią instrumentalistów. Innym przejawem pomysłowości autorki jest ostatnia grupa ćwiczeń zaproponowana w formie zabawy-quizu.

Konkluzja

Praca doktorska Pani mgr Magdaleny Ochlik-Jankowskiej jest świadectwem głębokiej wiedzy doktorantki w zakresie założonym w tytule pracy. Szerokie spectrum zagadnień związanych z czytaniem i grą a`vista oraz ich szczegółowa analiza w aspekcie dydaktycznym są podstawą do bardzo wysokiej oceny i uznania pracy za cenny wkład w rodzimą literaturę przedmiotu. Również dzieło artystyczne charakteryzuje się wysokim poziomem wykonawczym. Wraz z częścią opisową stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez doktorantkę, jak i całej dziedziny sztuk muzycznych.

Niniejszym stwierdzam, że Pani mgr Magdalena Ochlik-Jankowska wykazała się głęboką wiedzą teoretyczną i umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy

artystycznej. w ten sposób rozwiązała założone zagadnienia artystyczne i spełniła bez zastrzeżeń wymagania art.13 ust.1 Ustawy z dnia 14.marca 2003 roku.

Stawiam wniosek o przyjęcie pracy doktorskiej mgr Magdaleny Ochlik-Jankowskiej

Prof. zw.dr hab. Maria Sz wajger-Kulakowska